

Analar müharibə istəməzlər, lakin müharibə olsa, övladlarının qanı tökülən yerdə son damla qanını vətən uğrunda verməyə hazırdılar.

II yazı

(Əvvəli ötən saylarımızda)

Onların yoxluğuna hələ də inanmıram.

İki yanaşı məzar, məni rahat buraxmayan iki doğma baxış.

Rahatlıq tapmaq üçün onlara qovuşmaq istəyirəm...

Bir dəfə onları ziyarətə gedəndə xəlvətcə bir daş götürdüm, hamı aralanandan sonra daşı var gücümle 5-6 dəfə başıma çırpıdım. Sonrasından xəbərim olmadı.

Gözümü açanda xəstəxanadaydım. Başım parça-parça olmuşdu. Ölmədim.

Bu gün də onları ziyarətə getmişdim. Yan-yana iki məzarı görəndə yenə onlara qovuşmaq istədim. Birdən o baxışlarda "Bəs uşaqlar, o ailələr necə olsun?" - deyənlər xatırladım. Uşaqları gözümün qabağına gəldi. Artıq ölmək yox, yaşamaq haqqında düşündüm. Yaşamaq və yaşatmaq. Cavidlə Çingizinin bizə əmanət qoyduqları 4 körpəni böyütmək. Təsəllim onların şəhid adları və yadıqar övladlarıdır. Nəvələrdən atalarının iyini alıram. Onlar böyüdükcə yarımçıq qalan arzularım da böyüyür.

Hər dəfə onları bağrıma basanda, o vaxtlar yadıma düşür. Bir anlıq o günləri yaşayıram. Xoşbəxt, sevincli günləri...

İnsan həmişə xoşbəxt günlərini xatırlayır. Ona sevinc gətirən, yadda qalan günlərini...

Oğullarını əsgərliyə, vətəni qorumağa yola salması valideyn həyatının ən sevincli məqamıdır. Vətən üçün böyütdüyü oğul canından çox sevdiyi vətəni qoruyacaq. Özü də bu ağırlı məqamda. Paramparça olmuş məmləkətin Qarabağ yarasının göynədiyi vaxtda.

Xəritədə qədim torpaqlarımıza əl uzatdıqca, adamın sümükləri sızıldayır. Üşüyürsən. Bütün bədənin keyiyir. İtkiylə razılaşımaq olmur. O da ola torpaq itkisi.

Bəlkə də biz dünyada yeganə xalq ki, öz torpaqlarımızla həmsərhədik. Hər tərəfin səninkidir. Səndən ayrılanlara kənardan baxmalı olursan. Torpaqlar sənə həbsdən baxan kimi baxır. Cavab verə bilmədiyin sual baxışları içini doğrayır.

Qarabağ, Zəngəzur ağırları, sanki valideynlərin

uşaqlarına keçmişdi. Qanla keçən kimi.

Hər kəs Qələbə xəbərini döyüşçü oğlundan eşitmək istəyir. Elə İlham ata, Faya ana da...

Məmmədov

Cavid İlham oğlu

Uşağı anasından yaxşı heç kəs tanımaz. Ona görə də Cavidin uşaqlığını ilk öncə anası Faya xanımdan öyrənməli oldum.

"1990-cı il oktyabrın 18-də Şəmkir rayonunun Yeniabad kəndində dünyaya göz açan Cavidin gəlişi evimizə sevinc, şadlıq gətirdi. Ailənin ilk övladıydı Cavid. İllər ötdükcə bütün uşaqlar kimi o da illəri yola verərək böyüdü. Əvvəllər çox nadir uşaq idi. Sonralar sakit təbiətli oldu. Səliqəliydi. Geyiminə, üst-başına həmişə fikir verərdi. Məktəbə getdi. Əlaçı olmasa da, müəllimləri Caviddən razılıq edirdilər.

Məktəbdən gələndən sonra atasına kömək edirdi. Cavid yaşından tez böyüyürdü. Gələcəkdə yaxşı ailə başçısı olacağına inanırdım. Evə, ailəyə çox bağlı idi.

Orta məktəbi bitirdikdən sonra hərbi xidmətə çağırıldı. Bərdədəki N saylı hərbi hissədə qulluq etdi, neçə-neçə təşəkkürnamələr aldı. Xidmət dövründə hərbiyə olan sevgisi daha da artaraq onda hərbiçi olmaq, hərbi qulluğu davam etdirmək istəyi yaratdı. Amma atasının səhhətindəki problemlər onu istəyindən ayırmalı oldu. Oğul, övlad olaraq atasına kömək etməyi düşündü. Lakin hiss olunurdu ki, Cavidin hərbiyə olan həvəsi tükənən deyil. Nə vaxtsa bu yolu davam etdirəcəyinə içində bir inam vardı. Ona görə də tez-tez "işləri sahmana qoyum, yenidən hərbiyə qayıdacağam", - deyirdi.

Zaman keçdikcə valideyn kimi yeni istəyimiz baş qaldırdı. Çoxdan arzuladığımız günə qovuşmaq istəyində idik. Cavid artıq əsgərliyini başa vurmuşdu, həyatın bərkindən-boşundan çıxmışdı. Deyəsən arzumıza qovuşacağımız gün yaxınlaşırdı...

Dostlarından Cavidin qız istədiyini eşitdim. Özündən soruşdum, heç nə demədi. Utandı. Sonradan öyrəndim ki, könül bağladığı qız öz əmisi qızıdır. Arzularım həyata keçməyə başlayırdı. Oğlumun xoşbəxtliyinə elə sevinirdim

ŞƏHİD QARDAŞLAR

ki. Sevincim yerə-göyə sığmırdı. "Qızım yoxdur, Türkan həm gəlinim, həm də qızım olar", - deyirdim. Sevdiyi qızla bir ömür xoşbəxt yaşayacaqdı. Sevdiyinlə yaşamaqdan gözəl nə var dünyada?!

Valideyn övladı haqqında daim xoş xeyallar qurur. Onların xoşbəxtliyi üçün çalışır.

Cavid üçün el adəti ilə nişan apardıq. Türkanın nigaha yaşı çatmadığı üçün bir il gözleməli olduq. Çingiz də Naxşivanda hərbi xidmətdəydi.

Həyat sürprizlərlə doludur.

2014-cü ilin dekabrın 30-u idi. Vaxt gəlib çatdığından Cavidin toyuna hazırlıq görür, əyər-əskikləri düzəldirdik. Çingiz də dostu Seyranla Naxçıvandan gəlmişdi. Gecəni yatıb səhər təzəndə durub dedilər ki, biz bir əsgəri görməyə gedirik. Mən də inandım, dedim bir az sovqat hazırlayım aparın. Seyran dedi ki, ay xala, nə bilək o əsgər hansı dağın dibindədi. Heç nə lazım deyil. Aradan xeyli keçmişdi, başımız toy hazırlığına qarışmışdı, birdən Çingizin səsinə eşitdim. Seyran yaxınlaşdı ki, xala, bəs Çingizə qız qaçırtmışıq. Atası toy üçün mağar daşımağa getmişdi. Qapıda qarşılaşdıq. Dedim gör oğlun nə iş tutub? İlham dedi ki, qaçırib lap yaxşı eləyib, gətirin evə. Çingiz Qazaxdan qız istəyirmiş, bizim də xəbərimiz yox. Dedib məşində qızın üzündən öpüb, "Xoş gəlmisən", - dedim. Çingizə xoş, bizə dünəndən xoş. Çox keçmədi qızın qohum-əqrabaları polislə gəldilər. Ağsaqqalların danışığında sonra söz Kifayətə verildi. Kifayət: "Özüm gəlmişəm", - dedi. Həmin vaxt Cavidin nişanlısı da bizdə idi. Axşam oldu, Cavidə dedik ki, nişanlıyı apar evlərinə. Sizin toy gələnlə qalsın. İksinin toyunu bir yerdə etmək istəyirdik. Cavid Türkanı evlərinə yox, başqa bir yere aparıb. Vəziyyət qarışıq. Məcbur olub ikisinin də toyunu bir yerdə etməli olduq.

Gözəl toy oldu. İki oğul, iki bəy! Yanlarında sevdikləri. Ömrümüzün ən xoşbəxt günü. Arzularımızın zirvəsindəydik. Oğullarımızın üzündəki sevinci gördükcə fərhələnirdik. Qanadlarımız pərvazlanırdı. Evimizə səadət qoşa gəlirdi.

Cütlüklərin gözlərindəki heyranlıq uzaqdan hiss olunurdu. Hamı onlara baxıb sevinirdi. Cavidlə Türkanə, Çingizlə Kifayətə baxıb fəxr edirdik. Sevgi ilə qurulan bu ailələr xoşbəxt idilər.

Cavid artıq Müdafiə Nazirliyinin "Gizir hazırlığı kursu"na qəbulla əlaqədar qərar verdi. Birinci dəfə qəbul ola bilmədi. 6 aydan sonra kursa qəbul oldu. Çox sevinirdi. Birinci məşindən qurban kəsəcəyini dedi. Elə də etdi.

2015-ci ildən hərbi xidmətə başlayan Cavid əvvəlcə Tovuz rayonundakı N saylı hərbi hissədə tağım komandirinin müavini vəzifəsində çalışmağa başladı. Bu hərbi hissədə üç il işlədi, sonra bir müddət Goranda işləməli oldu. Ordan da öz ərizəsi ilə ön cəbhəyə getdi. Bir ay idi ki, ön cəbhədəydi. Ayağındakı damar genişlənməsinə görə həkim onu əməliyyata göndərdi. Lakin təlimləri yarımçıq saxlamaq istəmədi. Hərbi hissəyə düşmənin müharibə edəcəyi barədə kəşfiyyət məlumatları daxil olmaqdaydı. Müharibəyə sayılı günlər qaldığını bilirmiş. Həm atası, həm də mən Cavidin hospitala getməməyindən çox narahat idik. Qorxurdun sonra ayağında problem ola. "Mən qorxaq deyiləm, müharibədən sonra əməliyyata gedərəm", - deyəndən sonra heç nə deyə bilmədik. Dostlarının yanına qayıtmağa çox tələsirdi. Ciddi təlimlər keçirdilər. Səsində həyəcan duyulurdu.

Uğura, qələbəyə çox inanırdı. O günü səbrsizliklə gözləyirdi. "Bu döyüş son döyüşdü", - deyirdi.

Ana olaraq narahat olsam da, Qələbə xəbərini övladlarımdan eşitməyi, onların da bu zəfərdə payının olmasını çox istəyirdim".

Ermenistan Silahlı Qüvvələri 2020-ci ilin sentyabrın 27-si səhər təzəndə ölkəmizə bütün cəbhə boyu hücumu başladı. Ən ağır döyüşlər Ağdam-Ağdərə, Tərtər, Görənboy istiqamətində gedirdi. Coğrafi mövqə baxımından və bütün yüksəkliklərin onlarda olması üstünlüyündən istifadə edən düşmən bu istiqamətdən irəliləmək istəyirdi. Bütün texnikalardan atəş açmağa başladılar. Ağır döyüşlər gedirdi. İşğal etdikləri torpaqları vermək istəməyən düşmən əlavə torpaqlar əldə etmək istəyində idi. 30 ildə qurduqları istehkama, mövqelərinə ümid etdiklərindən bizim hücumumuz və irəliləmə biləcəyimizi heç düşünmürdülər. Həqiqətən müdafiə qurğuları çox möhkəm idi. Ordumuzun hazırlıq səviyyəsi, müasir texnikalarla təmin olunmağımızdan ya xəbərsiz idilər, ya da bu barədə düşünmə fikrində deyildilər. Görünür, "düşməni özündən güclü bilməlisən" fik-

rini unutmuşdular. İlk atəş, ilk hücum... Artıq müharibə başladı.

"Müharibənin başladığını bizə sentyabrın 27-si səhər təzəndə Cavid zəng vurub dedi: "Ana müharibə başladı. Bu gün müharibənin başlanması xəbər verdim, inşallah, bir neçə gündən sonra Qələbə xəbərini verərəm". İnanmadım. Bir saat keçməmiş zəng etdim. Cavid telefonu götürdü: "Ana, narahat olma, mən sağ-salamatam". Atılan silah səslərini eşidirdim. Dedim ki, silah səslərini eşidirəm. Cavid telefonu bağladı. O silah səslərini heç vaxt unutmam.

Aradan bir müddət keçdi, ürəyim dözmədi. Təkrar zəng etdim. Cavidin səsinə kədər hiss etdim. "İki şəhid vermmişik", - söylədi, sonra sevincle: "birinci postu yarıdım, Qələbəyə doğruyuz. Yarım saat istirahət edib, ikinci posta gedirik". Çox həyəcanlı idi.

On beş dəqiqədən sonra Cavid zəng etdi ki, döyüşə giririk, öndə düşmənin xeyli canlı qüvvəsi, möhkəm istehkamları var. Qələbəmiz üçün, bizim üçün dualar edin. Elcan evin kişisidi, sən də mənim qəhrəmanısın. Hər şey sənə əmanət. Məndən narahat olma, bu günü çoxdan gözləyirdik. Biz qorxaq deyilik. Nə vaxta qədər öz torpaqlarımıza səngərdən baxacağıq? Çingizdən narahatam, Murov istiqamətində vəziyyət yaxşı deyil. Ana, burada yerlə göy birləşib. Qarşımızda "Mübariz postu"du, onu alanda zəng vuraram.

"Allah" sədaləri eşidilirdi. Təngənəfəs danışırdı. Bircə onu deyə bildim: "Özünü qor!"

Bu Cavidin mənimlə son danışığı idi.

Axşam oldu, zəng gəlmədi. Mən dəfələrlə zəng vurdum, götürən olmadı. Heç bilmirdim nə edim. Axırıncı dəfə telefonu açdılar, elə bildim Caviddi, səsinə çıxarmır, şübhələndim. O heç vaxt belə etməzdi. Sonra vəziyyət daha da ağırlaşdı. Nə telefon, nə də internet işləmədi. Əlaqə saxlamaq olmadı...

Sentyabrın 30-da Çingiz zəng edib Cavidə soruşdu, dedim, - cavab vermir. Mən belə deyəndə "yaxşı, indi vaxtım yoxdu sonra danışarıq", - dedi.

Səhəri gün rayon Səfərbərlik İdarəsinə getdim. Dedilər ki, qolundan yaralıdı, imkan olanda sizinlə əlaqə saxlayar.